

# BUITEN

27<sup>E</sup> JAARGANG N<sup>O</sup>. 36

ZATERDAG 9 SEPTEMBER 1933



MET DEN BOEIER NAAR DE ZUIDERZEE  
(BIJ HET ARTIKEL: „VAREN OP DE ZUIDERZEE”)



Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

|   |                   |
|---|-------------------|
| DE ACHTERVOLGING, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS  | BLZ 428—429, 438  |
| AVOND (GEDICHT), DOOR V. H. E. . . . .  | BLZ. 429          |
| VAREN OP DE ZUIDERZEE (GEÏLL.). (SLOT) DOOR H. C. A. VAN KAMPEN . . . . .   | BLZ. 427, 430—432 |
| HET HUIS SCHOONHEETEN ONDER RAALTE (GEÏLL.), DOOR J. WARNER. . . . .  | BLZ. 432—435      |
| DE POLDER DE SCHERMEER (1633—1933) (GEÏLL.), DOOR MR. J. BELONJE . . . . .  | BLZ. 435—438      |
| DE MIST, DOOR WS. . . . .   | BLZ. 438          |
| HEELEMÀÀL VEILIG VOELT DEZE HONGAARSCH KLEUTER ZICH NIET OP HAAR MELOENENTOREN EN EEN KIJKJE TE BRUNNEN IN ZWITSERLAND (ILL.) . . . . . | BLZ. 438          |

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

## De achtervolging

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

**D**E jonge Stan Murray draaide zich om en ging het huis binnen om zijn jachtgeweer te halen. Hij kookte van woede, medelijden en verontwaardiging. De knecht, die uit het Bovenveld was teruggekomen, had hem verteld, dat weer twee van zijn schapen door de beren verscheurd. De schapen waren van edel ras, pas in de nederzetting ingevoerd en aan Stan's speciale zorg toevertrouwd. Die twee laatste meegeteld, waren het er nu zeven, die in de laatste zes weken aan de beren waren ten offer gevallen. Stan Murray, met het rotsvaste vertrouwen van zijn achttien jaren, zwoer, dat de roover, of roovers, zonder verwijl tot verantwoording zouden worden geroepen, al zou de achtervolging hem een volle week kosten. Hij stopte wat scheepsbesluit en een flinke homp kaas in zijn knapzak, overtuigde zich, dat zijn Winchester behoorlijk geladen was, gespte zijn patroongordel om en begaf zich op weg naar het Bovenveld.

De knecht bracht hem naar het tooneel van het drama. De twee slachtoffers — beide volwassen schapen — waren besprongen vlak bij den rand van het veld, op geen tien el van elkaar af. Er was daar niet meer van ze te vinden dan de wollige vachten en groote donkere bloedvlekken op het stijve gras van de weide. De lichamen waren blijkbaar weggeslept in de donkere beschutting der bosschen, die het bovenste einde en den anderen zijkant van het veld begrensd. Het was nu even over twaalven en Stan en de knecht waren beiden, na onderzoek van alle sporen, van meening, dat de slachting in den aanvang van den afgelopen nacht had plaats gehad.

„Ik denk, dat die beren nu al een heel eind hiervandaan zijn”, zei de knecht. Daar hij niet geboortig was uit de onontgonnen streken, wist hij weinig van de gewoonten der dieren in de vrije natuur af.

„Heelemaal niet”, zei Murray. „Je hebt best kans, dat ze geen halven mijl van ons af zijn. Zulke vette schapen slepen ze niet ver weg. Veel waarschijnlijker, dat zij er van hebben gevreten zooveel zij lustten en de rest tusschen de struiken hebben verborgen. En dan komen ze terug en vreten de rest op, als ze hun eersten maaltijd slapende verteerd hebben. Waarom zouden zij ver weg trekken, als zij zoo gemakkelijk hun prooi vlak bij de hand hebben als hier?”

„H'm!” bromde de knecht. „Misschien heb je wel gelijk. Maar ik zou wel eens willen weten, wie hier vóór ons is geweest, die die vacht zoo netjes heeft opgerold? De andere vacht ligt heelemaal in elkaar gefrommeld, misschien omdat-ie zoo verscheurd is, dat-ie toch voor niemand meer iets waard is”.

De jonge woudlooper lachte, niettegenstaande zijn ergernis.

„Jij weet niet veel van beren af, Tom”, zei hij. „Twee beren hebben dat karweitje opgeknapt, de duivel hale ze! De een

is een jong beest, dat niet weet hoe hij een schaap moet villen. Hij heeft er lukraak het vel afgescheurd en er, zooals je ziet, niet veel van terecht gebracht. Maar de andere is er in geroutineerd en kent zijn werk — waarschijnlijk een oude berin, misschien wel de moeder van den jongen beer. Zij weet hoe zij het vel er af kan schillen en oprollen, precies zooals een mensch zou doen. Ga jij nu terug naar huis, Tom en neem de vellen mee. Ik ga die twee achterna en ik kom niet weer thuis vóór ik de rekening met ze heb vereffend”.

Wel een halven mijl ver in het bosch, was het spoor der roovers gemakkelijk te volgen. Toen vond Murray de overblijfselen der beide slachtoffers verborgen in dik struikgewas, eenige meters van elkaar af. De voetsporen der beide beren liepen om de plek heen, een duidelijke aanwijzing van eigendomsrecht voor alle in 't wild levende dieren, die lust mochten gevoelen dit gebied binnen te dringen. En aan den stam van een hoogen pijnboom, vlak bij de plek waar zij de resten hadden begraven, vonden de ingewijde oogen van den jongen Murray nog een waarschuwing voor indringers. Op aanzienlijke hoogte was de schors door groote klauwen geteekend. De grootste beer had zich, na haar maal, als een kat uitgerekt, had zich tegen den boom opgericht en had haar klauwen diep in de schors geslagen. En de groote hoogte, die zij had bereikt, was een duidelijke aanwijzing, dat het een gevaarlijk waagstuk zou zijn haar ongenoegen op te wekken. Terwijl Stan Murray daar de grootte van zijn vijanden stond te schatten, begonnen zijn oogen te glinsteren. De huid en de kop van zoo een beer zouden een trofee zijn, de moeite van het verkrijgen waard. Zijn toorn tegen de moordenaars van zijn schapen verzonk in de eerezucht van den jager.

Nadat de beren hun honger hadden gestild, waren zij recht uit de wildernis ingelopen, inplaats van in de nabijheid van hun prooi te verwijlen, of in het naburig struikgewas te kruipen en uit te slapen na hun overdadig maal, zooals Murray had verwacht. Murray dacht, dat hij alles van beren afwist. En inderdaad wist hij er een massa van. Wat hij niet wist, was, dat niemand, al is hij nog zoo een ervaren en scherp opmerker, het ooit zóó ver brengt, dat hij alles van ze weet. De beer is precies het tegenovergestelde van het schaap. Hij is individualist. Hij doet niet gaarne wat zijn buurman doet. Hij is te allen tijde bereid zijn gewoonte, zoowel als zijn dieet, aan te passen aan afwisselende omstandigheden. Hij houdt er van af te wijken van de vaststaande regelen en den natuuronderzoeker voor steeds nieuwe vragen te stellen. Als je denkt, dat je hem te pakken hebt, blijkt het een oude, zwart geworden boomstam te zijn en zit hij je uit te lachen achter een anderen boomstronk, waarachter hij zich heeft verscholen. Alle andere bewoners der wildernis, behalve misschien de sluwe vos, lijken domme kinderen bij hem vergeleken.

Wel langer dan een uur volgde Murray het spoor der beide beren, soms met de grootste moeite waar het bosch plaats maakte voor open, steenige vlakten, waar de groote kussenvoeten weinig sporen op nalieten. Ten slotte bemerkte hij tot zijn ergernis op een moerassig stuk grond, waar de sporen heel duidelijk waren, dat hij nog slechts één beer volgde en dat nog wel den kleinste. IJverig speurde hij naar alle kanten, maar vergeefs. Hij liep honderden meters den weg terug, maar vond geen spoor van den anderen beer, noch van de plek waar deze een anderen weg was ingeslagen. En dien andere wou hij juist bemachtigen. Doch hij overwoog, dat de twee beren samenwerkten en dat hij waarschijnlijk den eerste zou vinden door den tweede te volgen, veelmeer dan door in het wilde weg naar een verloren spoor te zoeken.

Het spoor, dat hij tot nu toe had gevolgd, was uren oud. Nu bemerkte hij plotseling met schrik, dat het verbazend versch was geworden — zoo versch, dat hij ieder oogenblik kon verwachten zijn buit te vinden. Hoe was het mogelijk, dat het spoor plotseling zoo versch was geworden? Verbluft en verbaasd bleef hij met een ruk stilstaan en ging toen op een boomstronk zitten om over dit vraagstuk na te denken.

Ten slotte kwam hij tot de conclusie, dat ergens op den weg dien hij had afgelegd, de beren naar een van beide zijden waren afgeweken en daar rustig een dutje hadden gedaan, of een grooten omweg hadden gemaakt, om daarna weer op het oude pad, een eindje voor hem uit, terug te keeren. Opnieuw had hij dus blijkbaar het belangrijkste en voornaamste punt van het spoor over het hoofd gezien. Hij was zichzelf tegengevallen en dat irriteerde hem. Zijn eerste opwelling was, terug te gaan en opnieuw en nog nauwkeuriger het spoor te zoeken om te zien, of zijn veronderstelling juist was. Toen bedacht hij, dat

hij beter deed zich tevreden te stellen met het feit, dat hij nu de vluchtelingen pal op de hielen zat en dat zijn wraak vermoedelijk bijna in zijn bereik lag. Dit voordeel zou hij verliezen door nu terug te gaan, alleen maar om zich te overtuigen van de juistheid van zijn theorie. Bovendien liep de dag reeds ten einde. Hij besloot dus verder te trekken.

Maar nu liep hij omzichtig, naar beide zijden loerend en nauwlettend ieder struikje, iederen boomstronk en ieder steenblok bespiedend. Hij zag in, dat hij te veel zelfvertrouwen had betoond en te veel geraas had gemaakt bij het loopen. Hij kon er wel zeker van zijn, dat het wild nu wist, dat het achtervolgd werd en op zijn hoede zou zijn. En hij nam zich vast voor, dat de roovers hem niet ten derden male er in zouden laten loopen.

Nog een half uur lang bleef hij de achtervolging voortzetten, nu zoo geruischloos loopend als een wezel en zoo oplettend als een boschmuis. Toch liep het spoor steeds verder en hij kon niet merken, dat hij zijn onvindbare prooi dichter op de hielen zat. Eindelijk drong het tot hem door, dat hij honger begon te krijgen en ging hij op een met mos begroeiden steen zitten om zijn beschuit en kaas te eten.

Terwijl hij daar zat, ontstemd zijn drogen maaltijd kauwend, kreeg hij het gevoel, dat hij bespied werd. Zijn nekharen begonnen te prikkelen en overeind te rijzen. Heel zachtjes stond hij op en keek scherp om zich heen, maar kon niets bespeuren. Uiterst zorgvuldig onderzocht hij met zijn oogen alles in den omtrek. Het spel van licht en schaduw in het bosch was uit den aard der zaak verwarrend, maar zijn geoefende oogen lieten zich daardoor niet misleiden. En toch kon hij vóór, noch achter zich, noch aan een van beide zijden eenig levend schepsel ontdekken, behalve een kleinen wit-en-zwartten specht, die, van een knoestigen tak op tien voet afstand, met starre oogen nieuwsgierig naar hem zat te staren. Van den specht keek hij omhoog en onderzocht de onderste takken der omringende boomen. Ten slotte ontdekte hij de schittering van een paar vale, kwaadaardige oogen, die van een hoogen tak boosaardig naar hem loerden. Eerst toen onderscheidde hij de gedaante van een wilde kat, die op den tak uitgestrekt naar hem keek.

Murray haatte alle wilde katten als vraatgierige verdelgers van wild en sluwe roovers van zijn gevogelte en onmiddellijk legde hij zijn geweer in den aanslag. Maar dadelijk liet hij het met een kort lachje weer zakken. Hij had nu wel wat anders te doen, dan wilde katten te schieten. Hij schold zichzelf uit voor „zenuwachtig” en ging weer zitten om zijn maaltijd te hervatten, overtuigd, dat hij de verklaring had gevonden voor dit gevoel van bespied te zijn.

Doch hij had volstrekt de juiste verklaring niet gevonden. De waarheid was, dat hij weer bedot was.

Op minder dan vijftig voet van hem af, maar verder op het pad, bespiedde een paar kleine, rood-omrande oogen elk zijner bewegingen, deels toornig, deels vol nieuwsgierigheid. Achter twee groote stammen neergehurkt, hield zijn prooi hem voortdurend onder toezicht, gereed om als een schaduw weg te sluipen, steeds in de beschutting van struik en stronk en rots zoodra hij de minste beweging maakte, die er op wees, dat hij de achtervolging wou hervatten.

Bovendien stond hij eveneens onder bewaking van nog een paar kleine, rood-omrande oogen, toorniger en minder nieuwsgierig, die zich op wat grooter afstand achter hem bevonden. Al langer dan een uur had de oude berin, met de sluwheid harer ervaring, op haar beurt zijn spoor gevolgd. Niettegenstaande haar geweldige grootte, had zij zich nog niet door het knappen van een twijgje verraden; en de daarvan onbewuste, zelfingenomen jager was zelf achtervolgd met een jagerskunst, die de zijne verre overtrof. Als hij bleef stilstaan, of een oogenblik den pas inhield, bleef zij zoo plotseling en onmiddellijk staan, alsof dezelfde zenuwen ook haar bewegingen regelden en dan verstijfde zij tot een zoo volkomen onbewegelijkheid, dat zij in haar omgeving scheen opgenomen te worden en onzichtbaar werd in dien zin, dat zij niet te onderscheiden was van wat haar omringde. Tusschen bemoste steenen scheen zij een steen te worden; tusschen boomstronken een stronk; tusschen struikgewas een deel van de ruige struiken.

Toen hij zijn beschuit en kaas had opgegeten, stond Murray op, sloeg de kruimels van zijn buis, wierp verachtelijk een hard stuk schors naar de wilde kat — die met toornig gebrom verder omhoog sprong — en hervatte de achtervolging. Hij begon er nu over te piekeren, of hij wel iets zou bereiken vóór het licht hem in den steek zou laten en dus ging hij sneller

loopen. Tot zijn groote voldoening wendde het spoor zich een paar honderd el verder in een grooten boog terug naar het licht en naar de nederzetting. „Misschien”, dacht hij, „weet dat uilskuiken van 'n beer niet, dat ik hem op het spoor ben en gaat hij terug naar de rest van zijn avondmaal”.

Aangemoedigd door die gedachte, ging hij nog sneller loopen.

Doch vier minuten later had hij reden zijn haast te betreuren. Een stuk zacht, open terrein kruisend, trok het zijn aandacht, dat de voetsporen, die hij volgde op wonderbaarlijke wijze grooter waren geworden. Bij nauwkeuriger onderzoek bleek het hem, dat dit geen gezichtsbedrog was. En nu be kroop hem voor de eerste maal een onbehagelijk gevoel. Blijkbaar speelden de beren met hem. Het was duidelijk, dat de tweede beer hem was voorbijgeglip en de plaats van den eersten had ingenomen, daarmee een oude truc van opgejaagde vossen imiteerend.

Plotseling kreeg Murray het gevoel van erg alleen en beetgenomen te zijn. Als het vroeger op den dag was geweest, had het hem niet kunnen schelen; maar nu zou al ras de avond vallen. Over het algemeen was hij niet erg bang voor beren. Hij was bereid den strijd met eenige tegelijk aan te binden mits hij zijn geweer bij zich had en een behoorlijke kans om het te gebruiken — maar als het donker was, zou hij verreweg in de ongunstigste positie verkeerden. Als het spoor nog steeds verder van zijn huis af was geloopt, zou hij waarschijnlijk zijn teruggekeerd om den volgenden ochtend weer vroeg de achtervolging te hervatten. Doch nu de vijand de goede richting had ingeslagen, besloot hij zoo vlug mogelijk te volgen en te probeeren een goed resultaat te bereiken voor de duisternis inviel.

Het spoor was nu bijna brutaal duidelijk en hij volgde het op een drafje. Zelfs met die snelheid kreeg hij zijn buit geen moment in het vizier; maar door de zwaardere voet-afdrukken en de grootere stappen had hij de voldoening te kunnen constateeren, dat hij zijn tegenstanders tot grootere snelheid dwong. Al spoedig bleek, dat deze dit onaangenaam vonden. Het spoor week met een scherp hoek af naar links in de richting van een dicht begroeid moeras, waarin Murray zich op dit late uur niet gaarne wilde wagen. Hij besloot voor vandaag de jacht op te geven en naar huis terug te keeren.

Nu het zoo ver was gekomen, begreep Murray, dat zijn kennis van beren niet zoo groot was als hij zich had verbeeld. Niettemin was hij van één ding zeker. Hij dorst er een weddenschap op aangaan, dat, zoodra de beren overtuigd waren, dat hij de achtervolging had opgegeven, zij zouden omkeeren om op hun beurt hem te achtervolgen. In de stemming waarin hij thans verkeerde, vond hij die gedachte onprettig. Maar zoo lang het nog tamelijk licht was, trok hij er zich niet veel van aan. Zelfs vreesde hij niet, dat zijn vijanden hem als het donker was zouden aanvallen, daar de zwarte beer heel goed de macht van den mensch kent. Maar toch, de mogelijkheid bestond en die gaf hem reden tot nadenken. Hij maakte vlug een berekening van den afstand, dien hij nog moest afleggen en het gaf hem een gevoel van verlichting toen het resultaat uitwees, dat hij voor het vallen van de duisternis de open velden zou hebben bereikt. ☞ Op dit punt was het geboomte heel dik, doch plotseling hield het bosch op en stond hij voor eenige acres open grasland waarop in het midden een verlaten hut stond. Toen hij die open ruimte zag, kreeg Murray ineens een idee. Zijn gezicht klaarde op en zijn zelfvertrouwen keerde terug. Tot nu toe waren de beren hem als jagers in alle opzichten de baas geweest. Hij zou ze nu eens laten zien, dat hij in taktiek hun meester was. ☞ Hij liep waggelend het veld op en viel neer alsof hij uitgeput was. Zoo bleef hij enkele seconden liggen, om zeker te zijn, dat hij door zijn vijanden was gadegeslagen; toen stond hij op, liep zoo hard hij kon over het open veld en drong door in het dichte geboomte aan de overzijde.

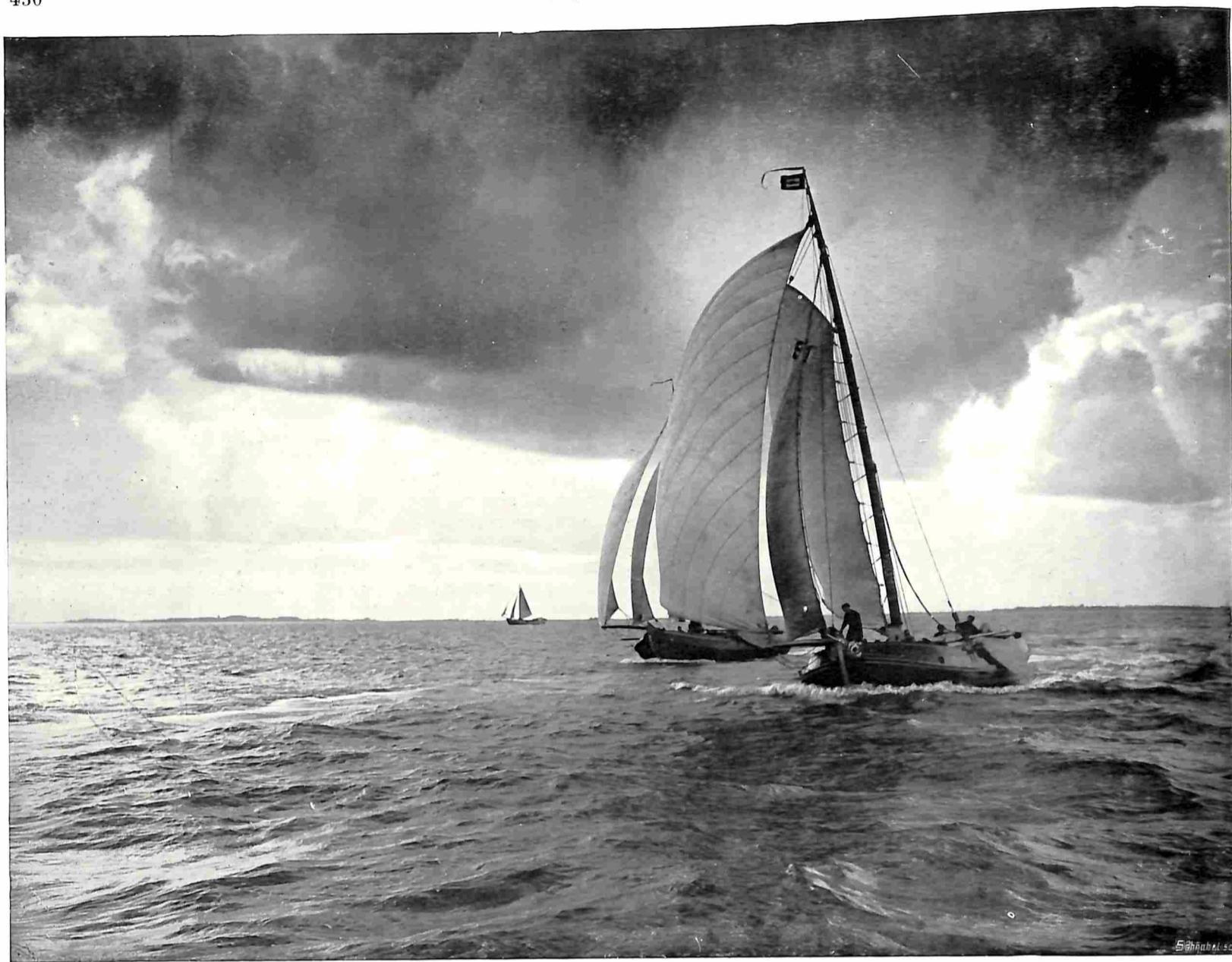
(Slot op bladz 438)

## AVOND

Eenzaam ligt de heide  
in de schemering.  
't was, als gaf de stilte  
een lichte huivering.

Daar rijst boven de boomen  
de maan in volle pracht,  
als een wondersprookje  
sluipt stil aan de nacht.

v. H. E.



MET DEN BOEIER OP DE ZUIDERZEE

## VAREN OP DE ZUIDERZEE

DOOR H. C. A. VAN KAMPEN

(Slot)

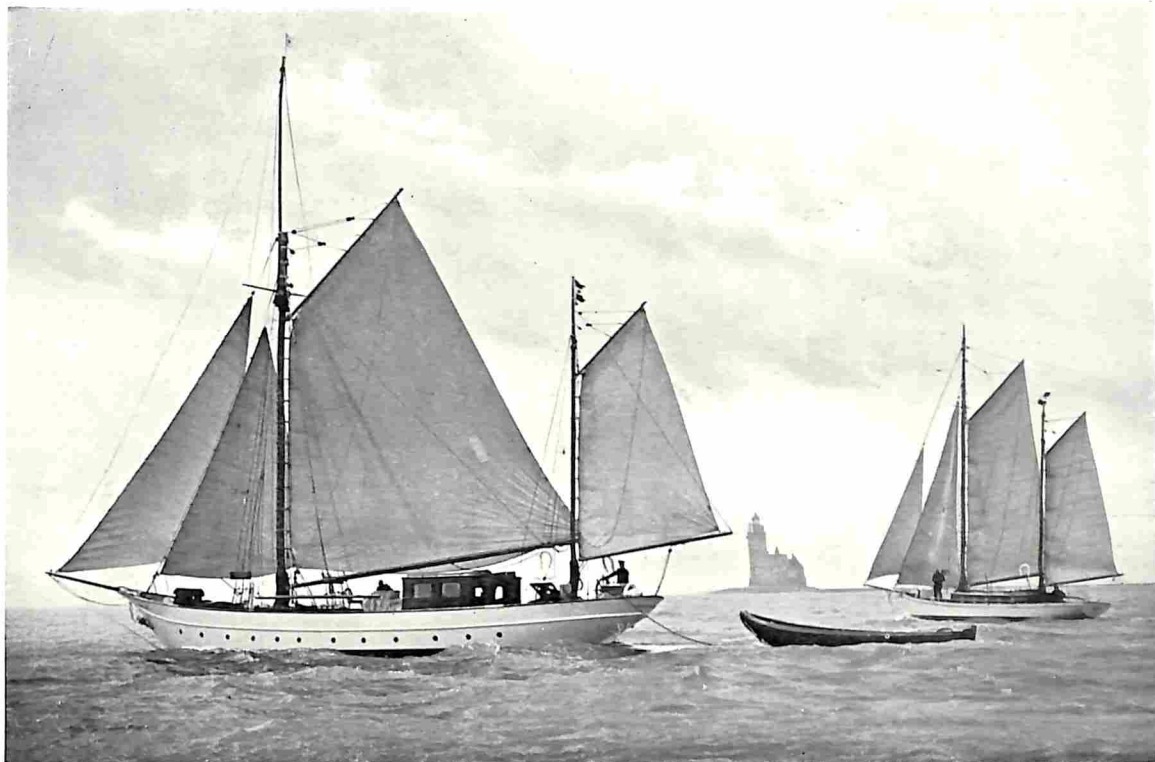
**J**A, het varen op zee, zelfs op ons binnenzeetje, is een sport van hooger gehalte dan het zeilen, zelfs het wedstrijdzeilen, met jollen en sharpies op onze meren, hoezeer ook deze sport te loven is en dient aangemoedigd te worden, als een heerlijke ontspanning en een bron van gezondheid en levenskracht. Ook daarbij telt behendigheid meer dan kracht en spekracht. Verstand en groote rol. Maar het zeezeilen is de hogeschool voor den zeiler. Omdat de zee eischen stelt, die op de binnenwateren ontbreken. Gevaren die zich voordoen — onweersbuien, harde wind, ook windstilte, dat alles kan op de binnenwateren gemakkelijk gepareerd worden: men vaart naar den wal en maakt de boot vast, kruipt in de kajuit en laat de bui over zich heen gaan. Ofwel, men reeft in alle gemoedsrust het zeil, zooveel als rustig is of liefst nog iets meer, maakt dan weer los en zeilt rustig verder. Heel veel emotie schenkt dat alles niet. Niet alzo op zee! Daar is geen wal om even rustig aan te meeren, daar is zelfs, bij bewogen water, voor anker gaan ondoenlijk of brengt dit gevaar voor het vaartuig en voor het ankergerie. Daar moet men doorzetten of men wil of niet, daar moet men zelf de middelen beramen om het gevaar te keeren, vaststellen wat er gebeuren zal. Daar is men gedwongen te reven terwijl het schip gang blijft loopen en zwaar overhangt, terwijl de zeetjes over het dek spoelen. Daar dient men zich bij dit werk met één hand vast te houden aan alles wat onwrikbaar is om met de andere de smeerreep of de reefhandle te bedienen. Daar moet de stuurman zijn longen uitzetten om zich verstaanbaar te maken boven het huilen van den wind, het fluiten in de wanten, het ruischen van de golven. Ik verzeker u, dat zulk werk vaak mannenwerk is! Hebt gij wel eens onder zulke omstandigheden een kluiver of fok voor een kleinere ver-

wisseld? Niet? Laat het voorloopig dan maar aan een meer bevaren reismakker over! Hij zit schrijlings op den boegspriet, klemt zich vast met de beenen en de voeten. De teenen in de buigzame gummi-schoenen trachten zich vast te grijpen aan het waterstag. Daar grijpt hij het onderlijk van het zeil, waarvan het val reeds gevierd is, maar dat nog vol wind staat, bol en hard als een stalen pier. Bij stukjes en beetjes krijgt hij het voorzeil naar beneden, haastig bindt hij het vast op boegspriet of voordek, opdat het niet opnieuw aan zijn greep ontspringt en zijn werk voor een groot deel ongedaan maakt. Op dezelfde manier volgt het aanslaan van het kleinere zeil, dat de groote lap zal moeten vervangen. Stuk voor stuk worden de leuvers aan het stag vastgemaakt, het val en de schooten ingepikt. En intusschen stampet en deint het schip op en neer. Bij elken grooten roller verdwijnt de boegspriet, en daarmee ook de onderste helft van het lichaam van onzen vriend, onder water. Maar alweer: wat deert het hem? Het is een onderdeel van zijn sport, een onderdeel dat erbij behoort, dat bijdraagt tot het mooie ervan, een emotie, waarvan hij met vreugde later de herinnering zal ophalen! ☼ Wat deert ook den Zuiderzeezeiler, als hij door den nacht overvallen wordt voor hij zijn voorgenomen einddoel bereikt heeft? Zijn navigatiemiddelen zijn in orde, moeten in orde zijn. Hij ontsteekt zijn boordlichten of zijn toplicht, en het kompaslampje. Zijn Zuiderzeekaart ligt voor het grijpen, zijn Zee-mansgids vertelt hem de bijzonderheden van gasboeien, bakens en havenlichten. Dan wordt het varen dubbel interessant! Juist het onzekere der omstandigheden, het afwachten van wat wind en zee hem zullen brengen, die ongewisheid vormt een sterken factor in de groote charme van het zeilen op zee. ☼ De zeilers die jaarlijks meedingen in den „Nacht-

wedstrijd" van de Kon. Ned. Zeil- en Roei-Vereeniging kennen die bekoring. Des Zaterdagmiddags, vrij laat, wordt daarbij op het Buiten-IJ gestart voor een baan van 70 à 80 zeemijlen rondom de Zuiderzee, een afstand die nog belangrijk vergroot wordt doordat er steeds een groot gedeelte van gelaveerd, opgewerkt moet worden. Den volgenden dag, 's morgens of 's middags, wordt dan het doel, wederom op het Buiten-IJ, bereikt. Evenals in iederen wedstrijd gaat het er natuurlijk om, dat doel zoo snel mogelijk, niet zoo veilig en voorzichtig mogelijk, te bereiken. Er wordt zooveel zeil gezet als het vaartuig dragen kan; bij aanwakkerenden wind laat men tot op het uiterste de groote zeilen bijstaan, al is dan ook daarna het verwisselen des te zwaarder werk. Als er dan een flinke bries staat, ja, dan jaagt de vloot door den nacht als even

zooveel schimmen. Van tijd tot tijd ziet men een glimp van een tegenstander: een zwarte verschijning, een paar boordlichten, spoedig weer verdwenen, een Vliegende Hollander gelijk. Alweer: sport! En sport van het beste allooi. De dit voorjaar gehouden nachtwedstrijd op de Zuiderzee gaf een goed beeld van de moeilijkheden, die bij zulk een race te overwinnen zijn. De schrijver dezer regelen maakte deze gebeurtenis mee aan boord van de „Lucretia", een hecht en stoer schip, waarvan de teakhouten beplanking, het niet te groote en handige teug, zoomede het hooge vrijboord erop gemaakt schijnen te zijn om de opvarenden vertrouwen in te boezemen. Het vaartuig beschaamde dat vertrouwen in geen deele. Het woei hard uit het Westen, toen we laat in den namiddag bij Durgerdam vertrokken. De voorgeschreven baan leidde van daar om de gasboei van het Roggebot, een ondiepte even bezuiden den Ketel, den mond van den IJsel.

Vlak voor den wind zuiver op het kompas sturend, ging het daarheen. Een afstand van 'n dertig zeemijlen was dit, die met den grooten jager bij, het reusachtige bijzeil, dat tegenover het grootzeil aan den mast geheschen werd, vliegensvlug werd afgelegd. Maar, zeven of acht mijl per uur is toch wel de grootste snelheid, die uit een schip als het onze,



EEN KLIPPERJACHT EN EEN KITSJACHT BIJ DEN VUURTOREN VAN MARKEN

een Kitsgetuigd toerjacht, 17 M. lang en 4.10 M. breed, gehaald kan worden. En het was dus ook reeds lang nacht en aardedonker, toen de vele lichten van de Overijsselsche kust in zicht kwamen. Rechts aan stuurboord, hadden wij sedert lang het sterke vliegenierslicht van Harderwijk gepasseerd, aan bakboord hadden wij de breede zwaaien van den Urker vuurtoren opgemerkt en de kleine lichtjes van Schokland. Pal voor den wind, met een beangstigende vaart, liepen wij nu op den wal af. Beangstigend, want als wij de gasboei van het Roggebot niet spoedig genoeg zouden uitmaken, als wij op onze 30 mijl lange heenreis door golven of drift of door ietwat onoplettend sturen wat uit den juisten koers zouden geraakt zijn, als wij kortom de gasboei onopgemerkt zouden voorbijvaren . . . wel, dan zouden wij spoedig op het droge zitten. En met deze vaart, pal voor den wind, aan lagerwal aan den grond te loopen, dat zou niet alleen een eind beteekenen aan onzen



EEN BOTTER BIJ PAMPUS OP DE ZUIDERZEE

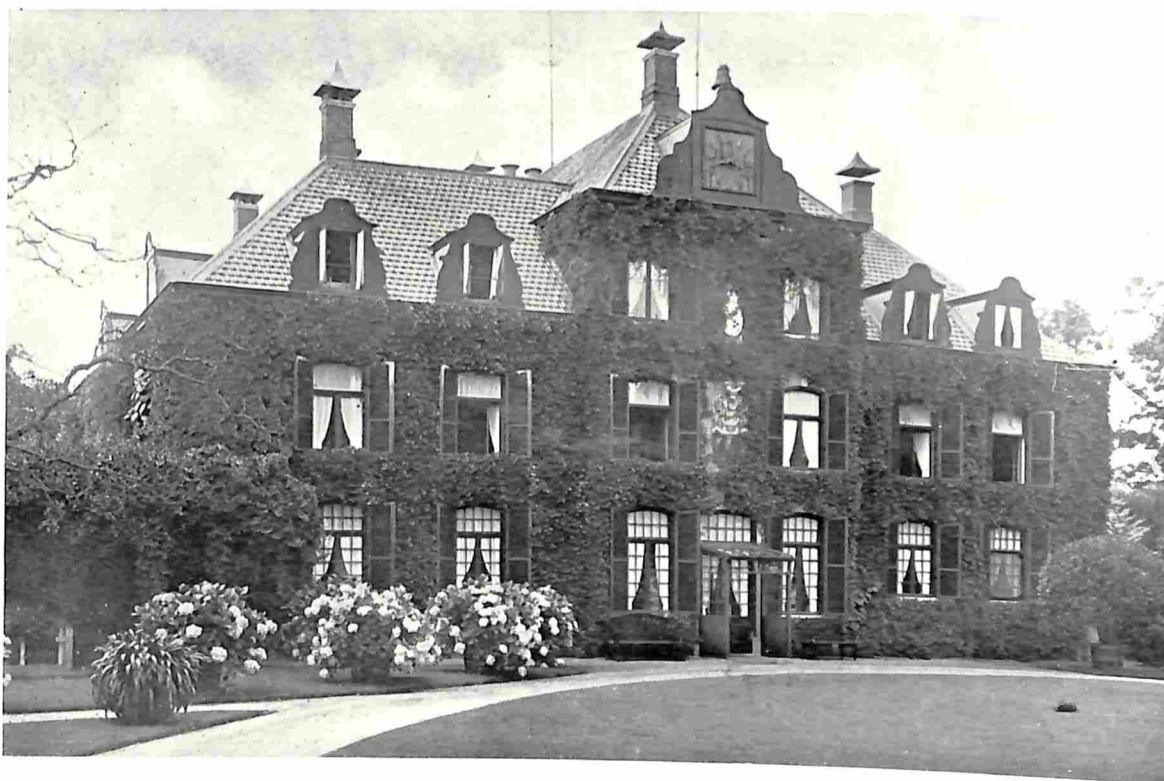


SCHOONHEETEN, EEN DER BOUWHUIZEN MET GEZICHT OP DEN WEG

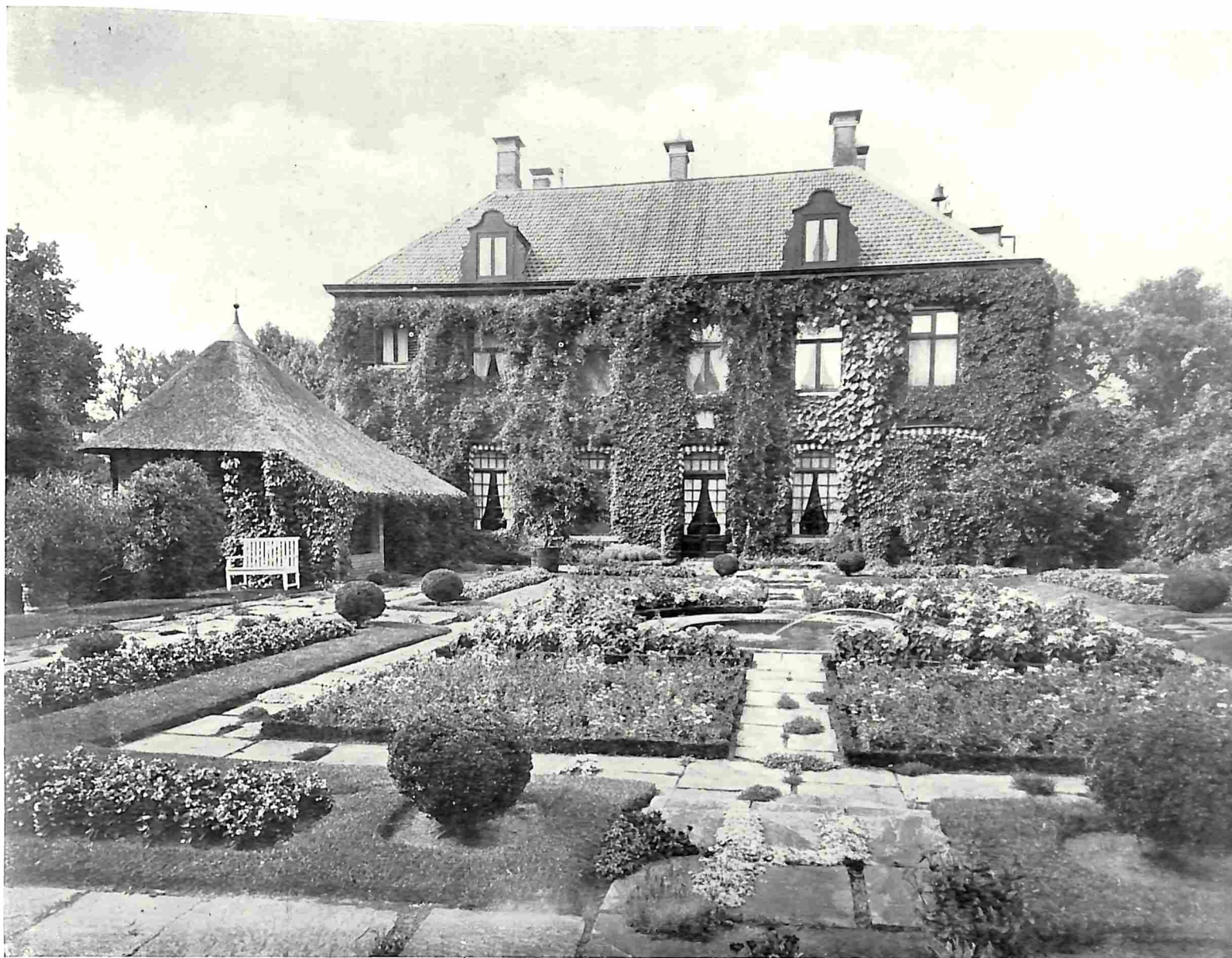
wedstrijd, maar zeer waarschijnlijk ook aan de mooie „Lucretia” en misschien aan ons aardse bestaan. Bijna wàren we werkelijk de boei ongemerkt gepasseerd! In deze richting gezien ligt ze midden tusschen de vele lichtjes van de stad Kampen en wij hadden haar reeds dwars, op een afstand van een mijl misschien, toen wij haar eindelijk ontdekten. Wij hadden ons dan toch verstuurd — een vergeeflijke fout bij den hoogen zeegang, die er in dit gedeelte van de Zuiderzee liep. Een paar kruispeilingen, in den loop van den avond genomen, hadden niet genoeg zekerheid gebracht om onze standplaats nauwkeurig vast te stellen; juiste peilingen waren op het slingerende en gierende schip ook nauwelijks te nemen. ☼ Wij gijpten, en stoven nu met halven wind op de gasboei af, teleurgesteld door den grooten afstand, dien wij aldus onnoodig moesten afleggen. De gasboei werd rakelings gepasseerd en vandaar koers gezet naar een tweede gasboei, op den „staart” van Urk, dus niet heel ver af, die wij dan ook precies „op den kop” liepen. Vandaar werd het opwerken naar den Noordelijken ingang van het Krabbersgat. De „Lucretia” hield zich daarbij prachtig en liep op dit traject enige van haar concurrenten voorbij. Maar het weer was intusschen er niet op verbeterd. Van alle kanten kwamen zware wolkbanken opzetten, en langs den geheelen horizon lichtte het, bijna voortdurend. Waren wij niet in een wedstrijd, dan zouden wij zeker zeil geminderd hebben, want uit zulk een donderbui komt meestal een zware wind, waarvan kracht en richting onmogelijk voorspeld kunnen worden. Uit de richting van Medemblik naderde een inktzwarte wolkenmassa, en steeds sneller volgden de electrische ontladingen van het zwerk elkaar op. Zou de bui ons bereiken, of langs ons heen drijven? Wij kregen er slechts een staartje van, een paar stevige donderslagen, een plasbui

en een paar niet àl te sterke windstooten. En moedig bleef ons goede schip zijn weg vervolgen, brekend door de golftoppen, glijdend neer in de dalen, krachtig en gestadig. Het begon dag te worden en met daglicht kruisten wij met kleine slagen door het nauwe Krabbersgat, een paar concurrenten voor ons, maar de meesten op flinken afstand achteruit. Het bleef dien dag kruisen; de wind was ietwat gekrompen en noch de oostpunt van Marken, noch het Buiten-IJ was bezeild. Tegen den middag voeren wij met korte slagen het Buiten-IJ in, waar wij voor ons het jacht voor anker zagen liggen, dat de eindstreep aangaf. Toen, 100 meter voor het doel, achterhaalde ons het lot. Een slag naar den Zuidwal werd iets te ver voortgezet, het water was tengevolge van den harden westenwind buitengewoon laag, en met een zachte zuiging schoof onze kiel zich vast in de weke modder. Wij zaten onwrikbaar — en zoo verspeelden wij onzen prijs. Pas na geruimen tijd, toen alle andere middelen om los te komen gefaald hadden, gelukte het ons, het jacht met den hulpmotor weer in het diepe vaarwater te brengen. Natuurlijk is het gebruik van den motor in zeilwedstrijden niet toelaatbaar, en wij moesten dan ook den strijd opgeven, streken de wedstrijdvlag. ☼ Dit korte „wedstrijdverslag” moge bijdragen om den lezer een indruk te geven van het zeilen op de Zuiderzee, van het avontuurlijke, het spannende van deze sport, van de groote bekoring die ervan uitgaat. „Yachting is a sport of Kings, and the King of Sports”!

BISMARCK ontmoette eens op een bal, dat tegen een hoog entree voor iedereen toegankelijk was, zijn kleermaker Kohlmeier. De Rijkskanselier sprak hem aan en vroeg, hoe het hem beviel. „’t Is hier heel aardig. Exzellenz, maar — wat gemengd.” Bismarck klopte zijn snijder glimlachend op den schouder en zeide vrolijk: „Maar mijn waarde heer Kohlmeier, er kunnen toch niet alleen kleermakers hier zijn!” — Een grootindustriël, die een heel ver familielid van Bismarck was, was niet weinig trotsch op deze verwantschap met den Rijkskanselier. En daar hij er bovendien van overtuigd was, een staatsmansgenie te zijn, hield hij er bijzonder van, met Bismarck gesprekken te voeren over de politiek. Zoo begon hij op een morgen, waarop hij zich al tamelijk vroeg bij zijn beroemden verwant liet aandienen, het gesprek met de vraag, wat de regeering dacht te doen in verband met de Egyptische kwestie. Bismarck, die den onaangename bezoeker kwijt wilde zijn, antwoordde droog: „Ik weet ’t niet. Herr Kommerzienrat, ik heb de ochtendbladen nog niet ingezien.”



DE VOORZIJDEN VAN HET HUIS SCHOONHEETEN



SCHOONHEETEN, ZUIDZIJDE, MET ENGELSche TUIN

## Het huis Schoonheeten onder Raalte

DOOR J. WARNER

**A**N den weg, welke het dorp Heeten met den grooten straatweg van Raalte naar Nijverdal verbindt, ligt, verscholen in het bosch, waardoor ook deze weg loopt, ter linkerzijde het huis Schoonheeten, een der Sallandsche havezathen. ☼ Het is een der jongere havezathen, welke niet zooals de meeste andere uit een middeleeuwsche burcht zijn ontstaan, doch uit een oude boerenhoeve, en heeft dientengevolge ook nooit het versterkte karakter van een kasteel gehad. Toen de edelen in de provincie Overijssel in verband met de vernieuwde voorschriften van 1622 betreffende de admmissie in de Ridderschap een adellijk huis of havezathe noodig hadden, om daarin te kunnen worden toegelaten, verzocht de invloedrijke landdros van Salland, jonker Henrick Bentinck, heer van Werkeren en Diepenheim, op 8 November 1633 aan de Staten van Overijssel toe te staan, dat aan de hem toebehoorende hof toe Wormger, gelegen te Heeten in het kerspel Raalte „als dit met huisinge en andersinds behoorlijk geaccomodeert sal wesen” het recht van havezathe zal worden toegekend, hetgeen op 28 November daaraanvolgende door Gedeputeerde Staten wordt toegestaan. Deze heeft dus de boerenhoeve Wormger omgebouwd tot het huis Schoonheeten en men kan rekenen, dat daarmede de geschiedenis van de havezathe aanvangt. ☼ Henrick Bentinck was eerst gehuwd met Elsabe van Ittersum tot Grimersum. Hij liet bij zijn overlijden in 1639 Schoonheeten na aan zijn zoon uit zijn eerste huwelijk, den kolonel Eusebius Borchard Bentinck, welke de havezathe met de daartoe behoorende allodiale erven Wormger, Kleyne Wormger, Hoeckert en Pastercamp op 25 April 1661 tot een leen der provincie Overijssel maakte. Bij zijn vrouw Anna Coenders van Helpen, uit een aanzienlijk Groningsch geslacht gesproten, had hij geen kinderen en na zijn dood zien wij zijn gelijknamigen neef, tweede zoon van zijn

broeder Berend, op 29 April 1668 als erfgenaam van zijn oom met Schoonheeten beleend. Deze Eusebius Borchard was geboren in 1643, was lid van de Ridderschap van Overijssel en hoogschout van Hasselt en overleed op den huize Schoonheeten op 25 October 1710. Uit zijn huwelijk met Elisabeth van Brakell had hij drie zoons, waarvan de oudste Bernard Eusebius Borchard Bentinck, evenals zijn vader van Schoonheeten in de Overijsselsche Ridderschap was verschreven en als kolonel in den slag bij Jodoigne op 23 Mei 1706 sneuvelde. De tweede zoon Willem werd op 15 November 1712, na den dood van zijn vader, met Schoonheeten beleend. Hij was drost van Haaksbergen en Twenthe en overleed op Schoonheeten op 4 Juni 1747. Hij was gehuwd met zijn nicht Anna Agnes Bentinck, welke hem het huis Diepenheim mede ten huwelijk bracht en had bij haar o.a. een zoon Berend Hendrik Bentinck, welke bij transport zijns vaders op 10 Maart 1728 beleend werd met Schoonheeten. Deze was coadjutor der Duitsche Orde, Schout van Raalte, dingwaarder en luitenant stadhouder der leenen van Overijssel en overleed 70 jaar oud op 19 Februari 1773. In 1732 gehuwd met Bonne Elisabeth Jurriana du Tertre, liet hij bij haar vijf zoons en drie dochters na, van welke Volkier Rudolf op 24 Juli 1773 zijn vader in het bezit van Schoonheeten opvolgde, terwijl een jongere zoon Wolter Jan Bentinck, de bekende kapitein ter zee en commandant van het oorlogschip „De Batavier” in den slag bij Doggersbank was, welke aan de gevolgen van de, in dien slag bekomen verwondingen, als schout bij nacht en adjudant-generaal der Marine, tot welke rang hij wegens zijn dapper gedrag was bevorderd, in den nacht van 23 op 24 Augustus 1781 te Amsterdam overleed. Zijn liefde voor de jonkvrouwe van Voerst van Alerdinck en de onopgehelderde oorzaak van het verbreken van hun verlovingsbeschrijving L. E. op romantische wijze in haar novelle „Familieoverlevering”. ☼ Ge-



HET HUIS SCHOONHEETEN, WESTZIJDE MET GEZICHT OP ACHTERGEVEL

noemde Volkier Rudolf Bentinck was officier in Engelschen dienst en werd, nadat hij daaruit ontslag had genomen, op 3 Maart 1777 door de Overijsselsche Ridderschap ten landdage gecommiteerd. Hij overleed als luitenant-generaal en landcommandeur der Duitsche Orde te 's Gravenhage den 25en December 1820, op 26 Juni 1836 in den dood gevolgd door zijn echtgenootte Henriette Geertruid Theodora Joachmina Wilhelmina van Haersolte tot IJrst. Daar zij kinderloos overleden, vermaakten zij Schoonheeten aan hun neef Rudolf Floris Carel Bentinck, commandeur der Duitsche Orde, rentmeester der domeinen van Salland en Twenthe, lid der Gedeputeerde Staten van Overijssel en kamerheer in buitengewone dienst des Konings, welke 26 Mei 1857 op den huize Schoonheeten overleed en uit zijn eerste huwelijk met Wilhelmina Henriette van Marle o.a. een zoon Mr. Gerrit Willem Derk baron Bentinck had, welke hem als heer van Schoonheeten opvolgde. Deze was rechter te Zwolle, evenals zijn vader kamerheer i. b. d. en tevens jagermeester van den Koning en overleed

op Schoonheeten 30 Juni 1884. zonder bij zijn echtgenootte Jkvr. Annetta Catharina Sandberg kinderen na te laten. Zijn weduwe overleed in 1888 en vermaakte Schoonheeten aan haar nicht Henriette Adèle barones van Pallandt, echtgenootte van Rudolf Floris Carel baron Bentinck, heer van Buckhorst, Zalk en Veecatzen, welke op 12 Februari 1916 op den huize Schoonheeten overleed, de havezathe nalatende aan haar zoon Mr. Anne Gerard Wolter baron Bentinck, welke er zich, nadat hij als burgemeester van Ommen had bedankt, met zijn echtgenootte vrouwe Jacoba Ustula Philipse metterwoon vestigde. Aan het uiterlijk van het huis is in de tweede helft der negentiende eeuw nogal eenige verandering aangebracht en het biedt, als zoodanig, weinig, dat speciaal vermelding verdient. Slechts de achterzijde, welke uit het water oprijst, heeft in zijn raamdeeling iets van zijn oorspronkelijk karakter bewaard, terwijl in den voorgevel een tweetal oude wapensteinen zijn ingemetseld. Het is een groot, ruim gebouwd heerenhuis en ligt, geheel met klimop en andere planten begroeid,



ZAAL MET PORTRÉT GALERIJ IN HET HUIS SCHOONHEETEN

aan twee zijden geflankeerd door sierlijk gebogen bouwhuizen, op een, door breed water omgeven, voorplein, dat een open plek vormt in de omringende bosschen. Van het voorplein heeft men een prachtig uitzicht op den weg en verder, door een opening in het bosch aan de overzijde, diep in het Overijsselsche landschap. Aan de zuidzijde van het huis bevindt zich een aantrekkelijke siertuin, in Engelschen stijl aangelegd, terwijl het geheel is omgeven door een park met mooie wegen en waterpartijen. Inwendig bevat het huis een fraaie oude hall met schouw, waarop het gebeeldhouwde wapen der du Tertre's is aangebracht. Een keur van antieke meubelen siert dit deftig interieur, evenals de prachtige zaal met portrettengalerij en marmereen schouw, waarboven zich het portret bevindt van Koning Stadhouder Willem III, dat in geen Bentinckhuis ontbreekt, als herinnering aan de groote vriendschap van



dezen vorst voor Hans Willem Bentinck, een jongere broeder van den hiervoorvermelden tweeden Eusebius Borchard, welke den stadhouder naar Engeland volgde en het daar tot de hoogste waardigheden bracht.

**Ontvangen Boeken, enz.** J. B. Wolters' U. M. zond ons toe: Plantkunde IIa, Bijzondere Landbouwplantkunde, geïll., 2e druk, door Dr. J. Botke (f 2.50), behorende tot de Nederlandsche Land- en Tuinbouwbibliotheek, onder redactie van Dr. K. H. M. van der Zande, Dr. J. Botke, Ir. J. Heemstra en Ir. J. Heidema. — De fa. Turkenburg's Zaadhandel te Bodegraven deed ons toekomen haar rijk geïllustreerden prijscourant van najaarsbloembollen voor kamer en tuin, den eersten bloembollen-prijscourant dien zij uitgeeft, terwijl wij van de N. V. Tubergen (kweekerij Zwanenburg) te Haarlem haar eveneens ruim geïllustreerden najaarscatalogus ontvingen.



DE HALL IN HET HUIS SCHOONHEETEN

## DE POLDER DE SCHERMEER 1633-1933

DOOR MR. J. BELONJE

TOT de grootste en meest belangrijkste van onze Noordhollandsche droogmakingen behoort na de Beemster in de allereerste plaats zeker de Schermeer<sup>1)</sup> genoemd te worden. De „bedijkte Schermeer”, vrij algemeen bekend onder den naam van *de Schermer*, is een polder geweest, die zijn ontstaan te danken heeft gehad aan een groep ondernemende Alkmaarsche regenten. Deze hadden reeds jarenlang ervaren hoe gemakkelijk de windkracht te baat kon worden genomen om het water uit de talrijke meren in hunne omgeving te verdrijven teneinde telkens opnieuw een vruchtbaren kleibodem aan te winnen. In de 16e eeuw vinden wij aanvankelijk vooral resultaten vermeld met veel kleinere plassen, gelegen o.m. in het Geestmerambacht en ook elders in het Noorderkwartier, doch eerst nadat de indijking van de Zijpe, het grootste tot dusver ondernomen werk, eenmaal voltooid was, durfde men meer. Weldra kwam de Beemster aan de beurt en toen na nog anderen volgde de Schermeer. Na de plannen van de Alkmaarders om het zoo nabij gelegen groote water tot land te maken, dateeren reeds van vele jaren vóór den datum waarop eindelijk door de Staten van Holland octrooi werd verleend (26 September 1631). Na verkrijging van het octrooi moesten hoofdingelanden (de bestuurders van de nieuwe organisatie) eerst verschillende regelingen treffen met allerlei

belanghebbenden, die benadeeld zouden worden door de groote onderneming. De afkoop van zulke pretenties had reeds duizenden gevorderd, toen bovendien nog uitvoering moest worden gegeven aan een tweetal zware voorwaarden die moesten zijn vervuld vóórdat de landsregering toestond dat de „ring van de dijkage”, dus de ringdijk, gesloten mocht worden om de molens te laten beginnen met het malen. Deze bedingen bestonden in het doen graven van een tweetal kanalen: één in Noordelijke richting en één naar het Zuiden tot aan den dijk van het Y (bij Nauerna). Beide vaarten werden gevorderd om een betere afwatering van het Noordhollandsche binnenwater, de z.g. Schermerboezem, op de Noord- en de Zuiderzee te bewerken. Ondanks de geduchte kosten die zulke beteekenisvolle afspuiingswerken met zich gebracht hebben, wisten de oorspronkelijke Alkmaarsche ondernemers tezamen met Amsterdamsche vrienden de middelen te vinden om het grijze meer tot land te maken. In de



IN HET PARK VAN SCHOONHEETEN

1) Voor nadere bijzonderheden moge ik verwijzen naar mijn herdenkingsboekje „de Schermeer 1633-1933” samengesteld in opdracht van hoofdingelanden van het gelijknamig waterschap, uitgegeven door Meijer's Boek- en Handelsdrukkerij te Wormerveer.

vroege lente van 1633 werd het werk aangevat en dank zij de hulp van kapitale sommen gelds (meer dan elf tonnen gouds werden in twee jaren opgebracht), dank zij de medewerking van knappe deskundigen als van den ingenieur Jan Adriaensz. Leeghwater en van den meester-sluisbouwer Benningh, zijn de plannen werkelijkheid geworden. Reeds op een bijeenkomst van alle ingelanden van 25 October 1635 was de dag aangebroken waarop ten overstaan van het gerecht der stad Alkmaar de door landmeters verdeelde drooggevallen terreinen werden verloot of verkaveld tusschen de deelhebbende ingelanden van den jongen polder. Ieder was daarmede zijn aandeel toegewezen en de particulieren namen toen elk voor zich de zorgen over van het polderbestuur voor hunne nieuwe grondeigendommen. ☒ Het beheer van de algemeene waterstaatswerken bleef aan het bestuur van de Schermeer, dat ter plaatse ingevolge de voorschriften van het octrooi tot bedijking o.m. zelfs had te zorgen dat een kerk werd gesticht, dat een predikant werd bekostigd, dat voor de armen gezorgd werd en ook voor de ontwikkeling van de kinderen door stichting van scholen. Aan deze voorschriften is gevolg gegeven en zoo kwam een kerk met school zoowel in de Noord Schermer (thans Stompeteren; de kerk is gebouwd 1662—'63) als in de Zuid Schermer tot stand (de kerk is hier gesticht in 1666). ☒ Daarnaast hebben de ingelanden kosten noch moeite gespaard om hun meer direct bezit in cultuur te brengen. Menige eigenaar stichtte een ferme boerderij, van het type stolphoeve als aan Hollands Noorderkwartier eigen is. Heel dikwijls was dit een boerderij, die, toen gezet, ook nu in onze dagen veelal nog vast in den Schermerbodem gefundeerd staat. ☒ Successievelijk kwam het Schermerland meer in cultuur, méér boerderijen verzezen. Bijna uitsluitend met gras bedekt waren de landen. Het vee kreeg een goeden, zelfs een bijzonder goeden naam en de ingezetenen beleefden jaren van vooruitgang en bloei, zoodat wij mogen zeggen, dat aan het einde der 17e eeuw de polder als geheel in cultuur gebracht beschouwd kan worden. ☒ In de 18e eeuw, de tijd van de luxe, zien we in de Schermeer pleziertuinen aanleggen. De deftige stadsregenten, nazaten van het werkzame ferme geslacht van de afgesloten periode, aan grootere luxe gewend, hadden niet genoeg aan een enkel vertrek in het eenvoudig boerenverblijf voor hen, afgescheiden van de overige ruimte. Zij verlangden zomerverblijven met meer „heerschapsvertrekken” lommerrijke tuinen, theekeopeltjes, ja soms een doolhof en een menagerie! ☒ Den hoer ging het toen dikwijls verre van voor den wind — de prijzen waren laag en een verschrikkelijke sterfte heerschte onder het rundvee. ☒ Tegen het einde der 18e eeuw begon de belangstelling voor den polder bij de nazaten van de droogmakers allengs te verminderen. Zeker werkten hiertoe mede de aanzienlijk verhoogde polderlasten, maar ook de toegenomen verarming van verschillenden der regenten, die zich soms reeds genoodzaakt zagen zich van het voorvaderlijke landbezit



*Dit is Leeghwaters Beeldt. Aenschouwers, siet vry toe,  
Syn geeft, die altyt werckt, en Nimmermeer wert moe  
Aen tgeen zyn Vaderlandt, tot welstant kan verbrecken,  
Zich in syn Meer-boeck zal, tendeel den u ontdekken:  
Wat d'ander rest belangt, die spreyt zich wyt en breed,  
En vat, in syn Vernuft, wat Iemant wift off weet.*

*J. d. Keyser, delinemat*

*J. Schipper,  
S. Savry Schulp.*

**JAN ADRIAENSZ. LEEGHWATER. MOLENMAKER EN INGENIEUR UIT DE RIJP. EEN DER UITVOERDERS VAN DE BEDIJKING VAN „DE SCHERMEER”**

in de Schermeer te ontdoen. Dat in den z.g. „Franschen tijd” deze toestanden zich nog verscherpten, laat zich hooren: het is toen aan menigen boer gelukt tegen betrekkelijk geringe prijzen de landerijen aan te koopen, waarop hij tot



Foto uit: Belonje, „De Schermeer 1633-1933”

ONDERMOLENS (LINKS NR. 15, RECHTS NR. 16) VAN DEN ZUIDERRING MET VAART IN DE GEMEENTE ZUID- EN NOORD-SCHERMER



DE MOLENS VAN DEN NOORDERRING VAN DE SCHERMEER, GEZIEN VAN DEN OVERKANT DER RINGVAART VAN DEN MIJZERDIJK. VAN LINKS NAAR RECHTS ZIJN HET DE THANS VOOR EEN BELANGRIJK DEEL REEDS VERDWENEN MOLENS M, L, K, G, I, P, H, R, S EN T

voor kort nog slechts als pachter werkzaam mocht zijn! Na de Napoleontische jaren braken weldra weer gunstige jaren voor de Schermeer aan. Van verschillende andere drukkende onkosten ontheven, verkreeg de polder nog bovendien het buitenkansje dat het Rijk hem geheel ontsloeg van het onderhoud van de uitwatering naar het Noorden. Die kwam n.l. geheel samen te vallen met het te graven „Groot Noord Hollandsch Kanaal”, de voorganger van het tegenwoordige Noordzeekanaal, ten doel hebbende een verbetering van de verbinding te water van Amsterdam met de zee. Gaf dit reeds besparing van uitgaven, daarbij kwam nog dat de tijden verblijdende teekenen te

polder drukkende lasten oplegden. Hoe fraai de molens geweest mogen zijn en hoe typisch de geniale schepping van Leeghwater was, die in de Schermeer een bemaling had weten te creëren door verscheidene molens op twee groote vaarten, waarvan het water dan nog uit die vaarten in drie etappes door middel van andere (groepen) molens op de ringvaart werd uitgeslagen — het heeft geen stand mogen houden. Een nieuw systeem, een elektrische bemaling met directe opvoering van het polderwater, wordt thans gevolgd. Het oude stelsel is reeds verlaten, al staan hier en daar nog de oude molens als wachters van het verleden, maar: gedegradeerd tot . . . noodwoningen. Intusschen blijkt de elec-

trische bemaling uitstekend te werken. beter zelfs dan ooit een stoombemaling had kunnen bereiken. Bijna geen ingeland verlangt terug naar de jaren van vroeger of naar de toestanden van toen, hetgeen genoeg verklaart. Uitteraard is thans in de Schermeer evenzeer de crisis merkbaar, doch ook deze zal het landbouwende volk, dat meer tijden van grooten tegenslag gekend heeft, zeker weer te boven komen. Goed is het daarom naar

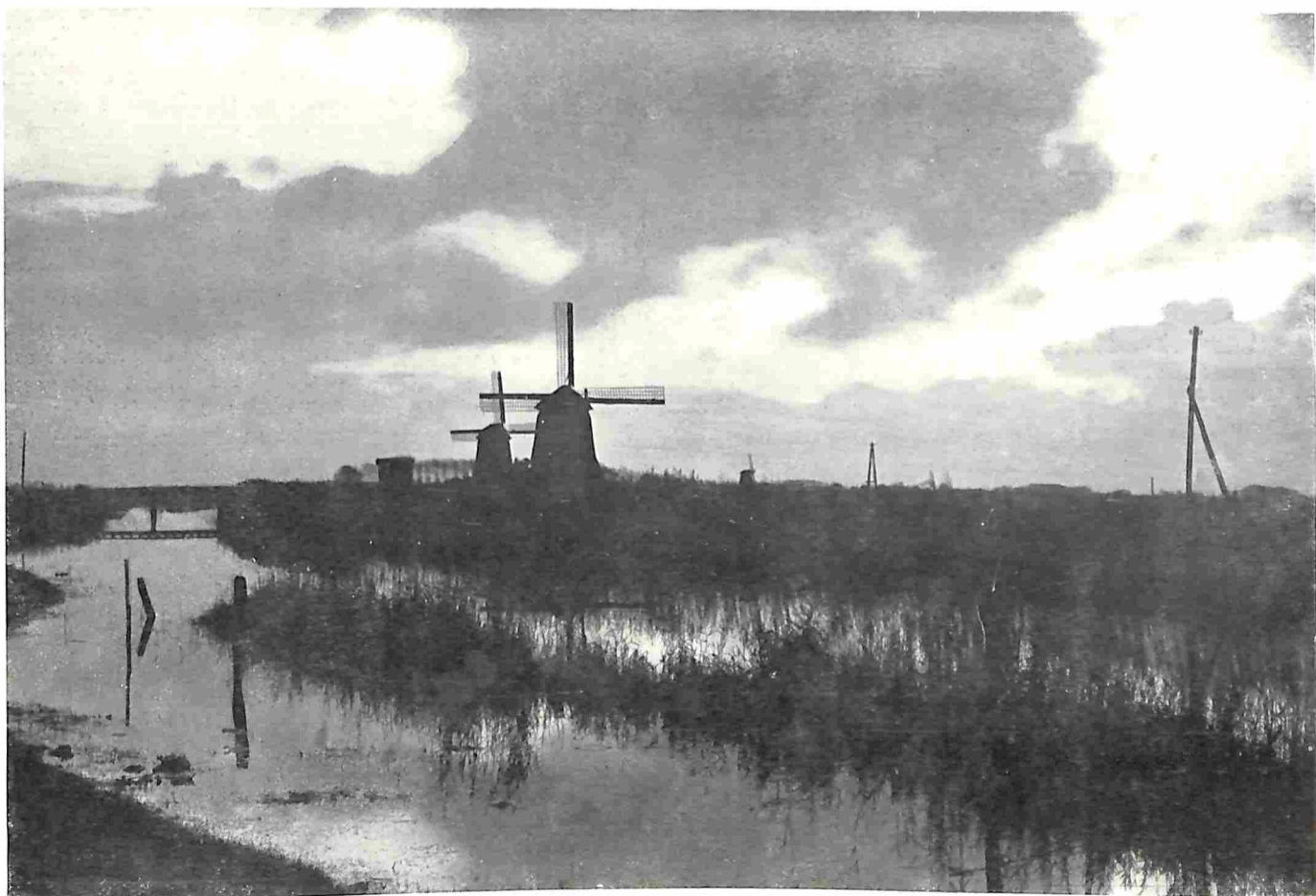


Foto uit: Belonje, „De Schermeer 1633-1933”  
AVONDSTEMMING. TRAMBRUG BIJ SCHERMERHORN

trische bemaling uitstekend te werken. beter zelfs dan ooit een stoombemaling had kunnen bereiken. Bijna geen ingeland verlangt terug naar de jaren van vroeger of naar de toestanden van toen, hetgeen genoeg verklaart. Uitteraard is thans in de Schermeer evenzeer de crisis merkbaar, doch ook deze zal het landbouwende volk, dat meer tijden van grooten tegenslag gekend heeft, zeker weer te boven komen. Goed is het daarom naar

het verleden te zien, waaruit de steun kan worden geput voor de moeilijke dagen van heden. Een gepaste herdenking van het driehonderd-jarig bestaan van een polder van zoo groote beteekenis is daarom alleen reeds op haar plaats. Immers de Schermeer is gebleven, ondanks verandering van tijden, zooals professor C. Barlaeus het uitdrukte met het oog op de in zijn tijd kortelings bedijkte Beemster:

Beata tellus iugisque fecunda.

## DE MIST

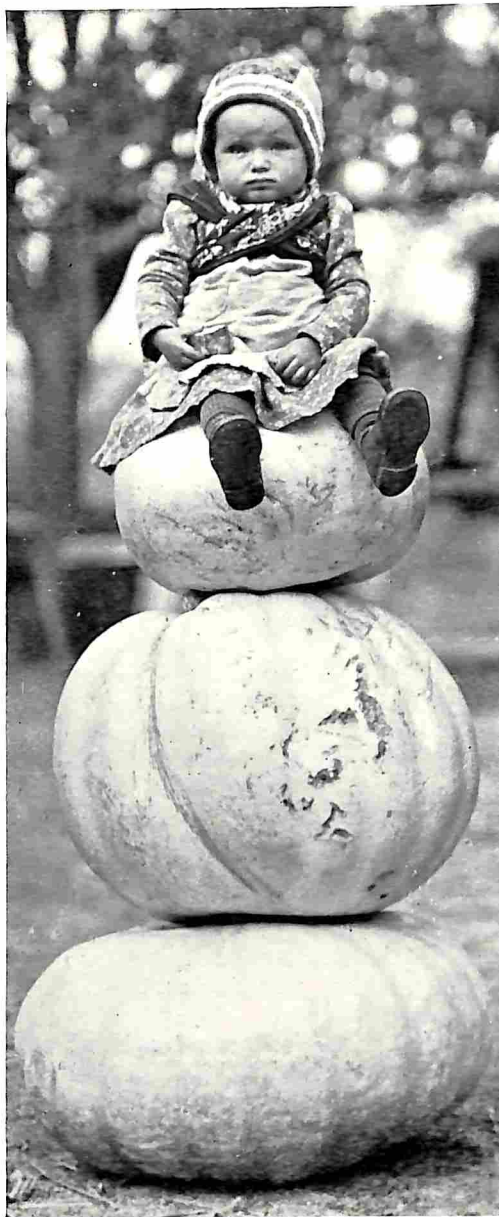
**H**IJ maakte zijn dagelijksche wandeling, en doolde als een donker-violette schim door den grauwen mist, die over de stad en de rivier was neergedaald. Het rook overal naar de fabrieken en naar de treinen: een vieze, scherpe en door-dringende geur, die wie weet waarvandaan kwam. Mistroostig lagen de verlaten stadstuinjes achter de vochtige hekjes: de boompjes leken vreemde, natte vogels, die tegen de achterkanten van de huizen en tegen grijze schuurtjes ineengedoken zaten. Een rozenbedje had nog wat blaadjes, en een paar te late knoppen hingen verdrietig naar den grond. Er klonk ergens het waarschuwend getoeter van een auto, een fiets belde, een paar vochtige klanken van de klok vielen door de grijze lucht over de verdwenen stad. De man wandelde. Omdat hij het dagelijks zoo deed. Hij zou geen goeden dag hebben gehad, als hij voor één keer zijn wandeling had overgeslagen. En het was steeds dezelfde weg, dien hij ging. Aan het einde van de straat doemden de blauwe schaduwen van twee boomen op. Groote, vage vlekken in het donkerende grijs. Achter de boomen moest ergens de IJsel liggen. Er vertoonden zich de omtrekken van een schuit. Een klomp vaalgrauw in het lichtere water, dat niet glansde. Effen en dood, bleek en beroekt door den mist, vlakke een uitvloeiende watercirkel ergens beneden den hoogen wal. Meer was er niet te zien. Van de heele rivier niet. Een venijnige koude sloeg omhoog. Er klonk het gerommel van een onzichtbaren trein die over de onzichtbare brug reed.

Het heesche getoet van een horen sneed door de zware stilte. Maar daar vloog een meeuw als een geest voorbij. Schuin streek hij over het water, zijn lange, witte wieden raakten het haast aan. Even een spiegelbeeld, vluchtig, haastig, spookachtig. Maar het water leefde daarvoor even. Het glansde. Het glimlachte. In dien dikken, dooden mist. En toen lag het daar weer, kil en vermoeid... De man vervolgde zijn wandeling. Langs den IJsel, en toen door de nauwe straten naar huis. De haard brandde, de radio zong, er hing een fijne geur van thee in de kamer. „Wie gaat er nu ook wandelen met zulk weer?” „Maar ik doe het toch iederen dag?” „Het is gewoonweg verschrikkelijk buiten”. Ja, het was ook verschrikkelijk. Behalve die eene, vluchtige lach van het water.

## De achtervolging (Slot van bladz. 429)

ZOODRA hij goed verborgen was, keerde hij zich om en keek achter zich. Het struikgewas en het grove gras, dat de andere zijde van het open veld vanwaar hij gekomen was, begrensd, zwaaid en golfde door de beweging van zware lichamen. Eventjes dacht hij, dat zijn achtervolgers, brutaal geworden door zijn vlucht, uit hun schuilplaats zouden te voorschijn komen en zich op de open vlakke zouden vertoonen. Dan kon hij er op rekenen ze beide te doden. Maar neen, daarvoor waren ze nog te voorzichtig. Even later zag hij dat de beweging in het struikgewas zich naar twee zijden verdeelde en zich naar links en rechts van de open ruimte verplaatste. Een triomfeerende glimlach verspreidde zich over Murray's gelaat. „Mijn beurt ten slotte!” mompelde hij en zorg dragend, dat hij onzichtbaar bleef — rende hij geluidloos naar de linker zijde van de vlakke. Hij had een idee, dat de grootste beer hem van dien kant zou naderen, omdat de beweging in de struiken aan die zijde het heftigst was. Hij had nu al zijn zelfbeheersching herkregen, doordat het jagersinstinkt alle andere gevoelens had verdreven. Juist aan den hoek van het veld, achter een hoop steenen, die half in het gras verscholen lag, verborg hij zich en bleef onbewegelijk liggen met het geweer aan den schouder en de vinger aan den trekker. Hij kon de berin hooren komen, want zij liep nu onbeschroomder, in de meening, dat de vijand op de vlucht geslagen was. Verdorde takken knapten, groene takken ruischten en zwaaiden en van tijd tot tijd hoorden zijn scherp luisterende ooren het geluid van een zwaren, doch gedempten voetstap. Toch was zij bijna vlak bij hem, voor hij haar te zien kreeg. Zij kwam te voorschijn in een ruimte tusschen twee jonge pijnboom-boschjes, geen vijf-en-twintig el van zijn schuilplaats af en liep dwars over, hem een prachtig doelwit biedend.

Murray's vinger trok zacht en gelijkmatig aan den haan. De zware kogel drong door haar nek en zij viel neer, dadelijk veranderd in niets meer dan een hoopje roestig-zwart bont. Ten hoogste verrukt, nu zijn schapen gewroken en zijn reputatie als jager gevestigd was, liep Murray er heen en onderzocht zijn buit. Het was verreweg de grootste zwarte beer, dien hij ooit had gezien. Aan den andere dacht hij geen oogenblik; hij wist, dat de knal van zijn geweer hem genezen zou hebben van alle nieuwsgierigheid, die hij ooit omtrent hem had gekoesterd. Hij bond zijn zakdoek aan een stok en stak den stok in den grond naast het hoopje bont om als herkenningsteeken en als waarschuwing voor ongenooide gasten te dienen. Toen haastte hij zich naar huis, om een lantaarn en den knecht te halen, want hij had geen lust een zoo prachtige huid bloot te stellen aan het ongewenschte bezoek van vossen, marters, wezels en andere roovers van de wildernis.



HEELEMÀÀL VEILIG VOELT DEZE HONGAARSCH KLEUTER ZICH NIET OP HAAR MELOENEN-TOREN



Foto F. B.-B.

EEN KIJKJE TE BRUNNEN IN ZWITSERLAND